

3. Симонишвили Л.Р. Формы правления: история и современность: учеб. Пособие/ Л.Р. Симонишвили. - М., 2007. - 280 с.
4. Сучасні монархії в світі - королі та королеви в ХХІ ст. // Альтер-ЕГО: політико-економічний веб-журнал. - 2011. - №16. - С. 11-19
5. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн/ Н. М. Хома. – К.: «Каравела», 2003.- 480с.
6. Шаповал В. Конституційне право зарубіжних країн/ В. Шаповал. - К.: «Вища школа», 1997. - 259 с.

Гнатишина В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПАРЛАМЕНТУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті аналізуються особливості, складові та основні функції парламенту Великобританії.

Ключові слова: парламент, функції парламенту, Палата Лордів, Палата Громад, спадкові лорди, духовні лорди, довічні пери.

Актуальність теми пояснюється необхідністю врахування державотворчого досвіду інших держав у реформуванні політичної системи України. Крім того, Великобританія – країна, яка має глибокі та міцні корені парламентаризму, що робить вивчення даної теми надзвичайно цікавою для дослідження.

Вивчення державно-правових процесів в Великобританії протягом ХХ-го століття приваблювало багатьох вчених, таких як Н.С. Крилова, М. М. Кулачинського. Особливо цікавими видаються праці британських правознавців, зокрема Джеймса Харвея, Кетрін Худ та Джона Гарнера. Багато інформації можна почерпнути з праць Володимира Шаповала і Мішеля Амеллера присвячених основам Конституційного ладу Великобританії і парламентаризму взагалі.

Звернувшись до історії цієї країни, ми дізнаємося про те, що англійський Парламент існує з 1265 року, коли вперше було скликано збори, обмеживши владу короля і досить широко представляючи інтереси країни (поряд з баронами в ньому засідали два лицаря від кожного графства і по два представника від кожного міста). Тому, Британський Парламент часто в народі називають «матір'ю всіх парламентів», оскільки законодавчі органи багатьох країн, а особливо країн-членів Британської Співдружності створені за його зразком [3, с.88].

Парламент Великобританії – це орган законодавчої влади, що включає монарха і дві палати – Палату Громад та Палату Лордів. Палата Громад, хоча і вважається нижчою, насправді грає головну та виняткову роль у здійсненні функцій Парламенту [1, с.55].

Основною функцією Парламенту є прийняття законів, причому, виходячи з принципу верховенства парламенту, цей орган ніяк не обмежений юридично у своїй законотворчій діяльності і може, дотримуючись встановленої процедури, приймати, скасовувати або змінювати законодавчі акти без будь-яких юридичних обмежень.

Крім законодавчих функцій і функцій представницького органу Королівства, Парламент вотає державний бюджет та контролює його виконання, бере участь у формуванні виконавчої влади та контролює її діяльність, за парламентом також збереглися окремі судові повноваження. Роль Королеви як частини Парламенту зведена до суто формальних процедур.

Цікаво, що Велика Британія не має конституції у формі єдиного написаного і прийнятого законодавчим органом документу, і тому діяльність англійського парламенту базується на традиціях і конституційних угодах. Парламентські механізми базуються на існуванні в країні двопартійної системи, під впливом якої унормовувався весь комплекс відносин між парламентом і урядом протягом багатьох століть [2, с.21].

Палата Громад на початку століття налічувала більш 700 депутатів. Після повного відокремлення від королівства Ірландії і проголошення її незалежності 1922 р. склад скоротився (до 615 деп.) і тільки до кінця століття став постійним – 650 депутатів (523 від Англії, 72 від Шотландії, 38 від Уельсу, 17 від Північної Ірландії). Більшість депутатів належали до двох основних політичних партій, і лише в 1920-ті рр. партійний склад був більш складним (приблизно до 200 консерваторів, по 120-150 – лейбористів і лібералів). Діяльність депутатів стала суто професійною. Починаючи з 1911 р. вони стали отримувати постійне платню і, крім того, суми на секретаріат і посадові справи.

Палата Громад є єдиним виборним центральним органом влади в країні. До її складу входять 659 депутатів обраних на загальних виборах за мажоритарною системою відносної більшості [3, с.89].

Щоб зареєструватись кандидатом до Палати Громад потрібно подати відповідну заяву до місцевого органу влади (на базі якого працює окружна виборча дільниця), залучитись підтримкою 10 осіб, які наділені виборчим правом, та сплатити заставу в розмірі 500 фунтів стерлінгів (котра не повертається якщо кандидат набере менше 5% голосів).

Не існує якихось обмежень щодо кількості зареєстрованих кандидатів чи їх партійної приналежності, але переможцями найчастіше стають представники консерваторів чи лейбористів.

Парламентські вибори – одна з найважливіших, а до недавнього часу (після вступу до ЄС характерними стали загальні референдуми) ледь не єдина реальна гарантія демократії в Великобританії. На основі результатів парламентських виборів формується не лише Палата Громад, а і Кабінет Міністрів [1, с.55].

Палата Лордів – номінально більш численний орган. До початку 1990-х рр. в її складі було 1195 перів. Важливу особливість палати склало різке збільшення числа призначених, або довічних, перів (наданих за поданням уряду, якого в цьому випадку, за традиції, монарх не може відмовити). Довічні пери вперше були призначені ще в 1876 р. як спеціалістів-суддів палати. У першій половині ХХ ст. їх число невелике (6 в 1913 р., 9 у 1947

р.). Після прийняття закону про довічне перство 1958 р., такі призначення стали частими, причому використовуваними урядом для посилення своїх позицій (особливо лейбористами) число довічних перів досягло третини в палаті.

Палата лордів і в ХХ ст. залишалася оплотом Консервативної партії (до 500 лордів заявляли про себе як про «торі»), понад 100 членів зараховували себе до лейбористів, були ліберали, навіть соціалісти. Значна частина лордів були незалежними в партійному відношенні. Незважаючи на вимоги закону про дійсну участь у роботах палати, присутність більшості лордів в ній залишалася епізодичною: рекордним за весь вік залишилося число тих, що голосували про скасування смертної кари (1969 р.) – 394 [6, с. 47].

Законом 1963 р. – Актом про перство – було встановлено право відмовитися від титулу, для того, щоб мати можливість стати членом Палати Громад.

Палата Лордів є унікальним явищем у світовому конституціоналізмі, і формально найчисельнішою серед верхніх палат парламентів розвинутих країн. На даний час до її складу входять 705 членів.

Скликання і розпуск парламенту – це прерогатива Королеви, здійснювана шляхом видання королівської прокламації на пропозицію прем'єр-міністра. Парламентські сесії скликаються щорічно зазвичай, у кінці жовтня – початку листопада тривають більшу частину року. Дата першого після виборів засідання має бути призначена не раніше як за 20 днів із дня видання прокламації. Кожна сесія починається промовою Королеви, котра, за звичаєм складається Прем'єр-міністром і має програму діяльності Уряду на майбутній рік.

Засідання Палати Громад проводяться щодня, із понеділка до п'ятниці, Палати Лордів – з понеділка до четверга включно, тож під кінець сесії за необхідності також із п'ятниць [6, с. 48].

Отже, будучи створеним ще в середні віки парламент Великобританії пройшов складний історичний шлях. Існуючи в умовах відсутності чітких конституційних приписів стосовно своєї компетенції він має юридично необмежені законодавчі повноваження.

Цікавим є підхід до визначення структури парламенту. Парламентом вважають як сукупність монарха, Палати лордів і Палати Громад, так і саму Палату Громад як єдиний вищий державний орган, що формується на основі народного представництва.

Великобританії не притаманний принцип розподілу влади, це призвело до розширення компетенції парламенту судовими та виконавчими повноваженнями. Великий вплив на діяльність парламенту має двопартійна система. За підсумком виборів одна з партій обов'язково буде мати більшість в парламенті, а відтак, сформувавши уряд, безперешкодно впроваджуватиме свою політику.

Список використаної літератури:

1. Асланян Г. Британський парламент: історія і сучасність// Парламент.- 2001.-№6.- С. 55
2. Великобританія: Церква, монархія, суспільство// Людина і світ. – 2000. -№10. –С. 20-23.
3. Гайдуков Л. Така не схожа на інших Велика Британія//Політика і час. –2003. –№12.-С. 88-90.
4. Кулачинський М. Парламентаризм у Великобританії: фактори та перспективи розвитку / Кулачинський Микола Миколайович ; Держ. закл. "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". - О., 2012. - 17 с.
5. Лапшин С.А. Політологія : навч. Посібн. для студентів усіх спеціальностей (доповнено) за ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.
6. Черінько, І. Нащадки вітангемонтів : у пошуках оптимального реформування Палати лордів Великобританії / І. Черінько // Зовнішні справи. - 2007. - № 9. - С. 46-49

Федорова З., Гонало О.

ПОЛІТИЧНА СВОБОДА ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ КАНАДИ

У статті аналізується політична система Канади та особливості її розвитку.

Ключові слова: політична система, держава, політична партія, парламентська демократія, конституційна монархія.

Нині Канада за формою правління є парламентською демократією і конституційною монархією, де англійська і французька мови визнані офіційними на федеральному рівні. Оскільки Канада входить до Британської Співдружності, главою держави є Королева Єлизавета II. У Канаді її представляє Генерал-губернатор пані Мікаель Жан. Керівництво державою здійснює голова уряду Прем'єр-міністр Канади, з 2006 р. цю посаду обіймає лідер консервативної партії пан Стівен Харпер. Законодавчу владу в країні здійснює двопалатний Парламент, який складається з Палати представників (виборні) та Сенату (призначені). Наразі у Канаді на федеральному рівні представлені чотири політичні партії: Консервативна партія Канади, Ліберальна партія Канади, Нова Демократична партія і Квебекський блок. Чинний уряд країни сформований Консервативною партією Канади [1].

Дана тема була розглянута у роботах наступних авторів В. Ажаєвої, А. Комарова, М.Василенко, А. Гриценко, В.Макара, О. Сича, О. Яроша та ін. Проте, незважаючи на те, що дана тема розглядалась низкою дослідників, все ж таки конкретне дослідження політичної системи Канади відсутнє, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета дослідження: проаналізувати політичну систему Канади, дослідити її переваги та визначити, який досвід можна перейняти для України.

Що стосується нашої держави, Канада й Україна мають тісні відносини, що ґрунтуються на історичному фундаменті більш ніж столітнього переселення українців у Канаду. Канада стала першою західною державою, яка визнала